

Päätöksen tiedoksianto edunvalvojalle edunvalvonnan lakattua

KANTELU

Kanteliija on 14.5.2024 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa arvostellut sitä, että Hämeenlinnan hallinto-oikeuden 14.5.2024 toimeentulotuen myöntämistä koskevassa asiassa antama päätös on annettu tiedoksi edunvalvontatoimisto A:han, vaikka Turun hovioikeus oli 1.3.2024 määrännyt edunvalvonnan päättymisestä.

SELVITYS

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on 31.5.2024 antanut apulaisoikeuskanslerin siltä asiasta pyytämän selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Oikeusohjeita¹

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

¹ Otsikko korjattu hallintolain 51 §:n nojalla kirjoitusvirheenä.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 26 §:n 1 momentin mukaan täysivaltaiselle määrätty edunvalvoja käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Saman lain 27 §:n 2 kohdan mukaan, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi, on päämiehen käyttäessä puhevaltaa kuultava edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki ei sisällä säännöksiä siitä, kenelle hallintotuomioistuimen päätös on annettava tiedoksi. Tiedoksiannosta säädetään lain 90–93 §:ssä, minkä jälkeen 94 §:ssä todetaan, että tiedoksianto sovelletaan muutoin, mitä siitä hallintolaissa säädetään.

Hallintolain (434/2003) 54 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla.

Holhoustoimesta annetun lain (holhoustoimilaki, 442/1999) 17 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan edunvalvojan tehtävä lakkaa, kun edunvalvoja vapautetaan tehtävästään. Saman pykälän 3 momentin (780/2010) mukaan tuomioistuimen on hakemuksesta määrättävä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan, kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa.

Hallinto-oikeuden selvitys²

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden selvityksen mukaan kantelija oli ollut edunvalvonnassa valitusasian tullessa vireille. Tämän vuoksi hallinto-oikeus oli 7.2.2023 kuullut oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 27 §:n nojalla valituksen vireille laittaneen kantelijan itsensä ohella tälle määrättyä yleistä edunvalvojaa valituksen ja lausunnon johdosta. Edunvalvoja ei ollut vastannut kuulemiseen.

Hallinto-oikeuden selvityksen mukaan se oli samana päivänä kantelun kohteena olevan päätöksen kanssa ratkaissut kantelijan toisenkin toimeentulotuen myöntämisestä koskeneen valitusasian, jonka oikeudenkäyntiaineistosta oli ilmennyt, että käräjäoikeus oli 11.11.2020 määrännyt edunvalvontatoimisto B:n yleisen edunvalvojan hoitamaan kantelijan taloudellisia asioita ja omaisuutta toistaiseksi. Määräyksellä oli myös rajoitettu kantelijan toimintakelpoisuutta siinä tarkemmin määritellyllä tavalla. Oikeudenkäyntiaineistossa on lisäksi ollut 7.2.2023 päivätty edunvalvontatoimisto B:n määräys, jolla kantelijan edunvalvontaa koskeva määräys on muutettu edunvalvontatoimisto A:han.

² Otsikko korjattu hallintolain 51 §:n nojalla kirjoitusvirheenä.

Hallinto-oikeus on todennut selvityksessään, että väestötietojärjestelmän tietojen mukaan edunvalvonta oli siirtynyt edunvalvontatoimisto A:lle, eikä se ollut ollut voimassa 1.3.2024 jälkeen. Kantelijan edunvalvonnan päättymisen ja se, ettei edunvalvojalla enää ollut toimivaltaa hoitaa kantelijan asioita, oli ollut hallinto-oikeuden tiedossa 14.5.2024 päätöstä annettaessa. Asian ratkaisukokoonpano oli pitänyt aiheellisena toimittaa tiedon asian käsittelyn päättymisestä ja antaa hallinto-oikeuden päätöksen jäljennöksen tiedoksi edunvalvojalle, koska asiaa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä oli kantelijan edunvalvojaa kuitenkin kuultu.

Arviointi

Holhoustoimilain esitöissä on tarkennettu edunvalvojan tehtävän päättymiseen kytkeytyviä oikeusvaikutuksia. Edunvalvojan edustusvalta lakkaa tehtävän päättymisen hetkellä. Lisäksi edunvalvojalle syntyy muun muassa velvollisuus tehdä päätöstilä ja velvollisuus luovuttaa hoitossaan oleva omaisuus siihen oikeutetulle. ([HE 146/1998 vp](#), s. 35)

Esitöiden mukaan omaisuuden luovuttamisvelvollisuus koskee sekä edunvalvojan hallinnassa olevaa irtainta omaisuutta ja arvopapereita että myös sellaisia edunvalvojan hallussa olevia asiakirjoja, jotka ovat tarpeen päämiehen oikeuksien valvomiseksi tai toteuttamiseksi ([HE 146/1998 vp](#), s. 57–58).

Eduskunnan oikeusasiamies on 17.4.2015 antamassaan ratkaisussa [dnro 946/4/14](#) arvioinut oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan menettelyä avata verohallinnon kantelijalle lähettämä kirje edunvalvonnan päätyttyä. Ratkaisun mukaan kirjeen avaaminen rikkoi muun ohella kantelijan perustuslain ja ihmisoikeussopimuksen mukaista yksityiselämän suojaa.

Edunvalvonta rajoittaa päämiehen oikeutta yksityiselämän suojaan, koska edunvalvoja toimii rinnakkaisesti päämiehen asioissa ja saa muun ohella häntä koskevat tuomioistuinratkaisut tiedokseen.

Hallinto-oikeuden selvityksen perusteella päätös oli lähetetty kantelijan viimeiselle edunvalvojalle siitä syystä, että asian käsittelyn aikana kantelijan aiemmalle edunvalvojalle oli tarjottu mahdollisuutta tulla asiassa kuulluksi, mitä tämä ei kuitenkaan ollut käyttänyt.

Päätöksen tiedoksi saaneella kantelijan myöhemmällä edunvalvojalla ei kantelijan edunvalvonnan lakattua ole ollut asiassa muutoksenhakuoikeutta. Hallinto-oikeuden asiassa antamasta selvityksestä ei käy ilmi muutakaan perustetta sille, miksi hänellä olisi voinut olla ratkaisua koskevaa tiedontarvetta. Näkemykseni mukaan kantelijan yksityiselämän suoja huomioon ottaen päätöksen lähettämättä jättäminen olisi asiaa jälkikäteen arvioiden ollut sen tiedoksi lähettämistä perustellumpi menettelytapa.

Toimenpide

Saatan edellä esittämäni näkemyksen Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tietoon.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Maija-Liisa Goebel